

Multifunksjonshemming – interessekartlegging

Veileder

Kartleggingsmateriell til nærpersoner så barn, unge og voksne med multifunksjonshemning kan få dokumentert egne interesser. Aktiviteter basert på egne interesser beriker hverdagen

Innhold

Brukergruppe	3
Multifunksjonshemmede og interesser.....	3
Interessekartleggingsskjema.....	6
Sammenfatningsskjema.....	7
Brukermedvirkning	9
Kommunikasjon	10
Overganger	10
Systematisk utprøving.....	11
Vedlegg:.....	12

Brukergruppe

Multifunksjonshemning er ikke noen klar diagnose eller noe entydig begrep. Det er derfor umulig å kategorisere nøyaktig hva som faller inn under

- ▶ benevnelsen multifunksjonshemning
- ▶ andre benevnelser

I sammenheng med kartlegging av interesser benyttes benevnelsen for å beskrive gruppen som har svært store funksjonsnedsettelse og en så omfattende kognitiv svikt at de faller inn under diagnosene dyp eller alvorlig utviklingshemning. Dette er ofte kombinert med

- ▶ omfattende motoriske vansker
- ▶ sansehemninger
- ▶ ulike sykdomstilstander

Funksjonsnedsettelsene forsterker hverandre og fører til store

- ▶ kommunikasjonsvansker
- ▶ vansker knyttet til livsutfoldelse
- ▶ multiple lærevansker

Multifunksjonshemmede som har utbytte av interessekartlegging, har et svært stort hjelpe- og tilretteleggingsbehov på alle livsarenaer i et livslangt perspektiv.

Personer som i hovedsak har store funksjonsnedsettelse av motorisk og/eller sansemessig karakter, men som har kognitive forutsetninger innenfor eller tett opp til normalvariasjonen, vil ikke falle inn under multifunksjonshemningsbenevnelsen i denne sammenhengen.

Multifunksjonshemmede og interesser

Det du er interessert i, handler om hva du liker av sanselige opplevelser, aktiviteter og temaer. Det handler om de positive følelsesmessige tilknytningene du har til hendelser, aktiviteter, objekter eller mennesker.

Det vi interesserer oss for, gjør oss oppmerksomme og gir oss en følelse av glede og velbehag. Interesser utvikles gjennom at vi gjør oss erfaringer. Vi vet ikke nødvendigvis om vi liker en opplevelse eller en aktivitet før vi har prøvd den ut. For å utvikle interesser må vi derfor gjøre oss mange og varierte erfaringer.

Aktiviteter og opplevelser kan primært ha ulike dimensjoner:

- ▶ sansemessige
- ▶ intellektuelt/kognitive
- ▶ sosiale

En spesifikk aktivitet kan selvfølgelig inneholde flere av disse dimensjonene.

Personer med dyp eller alvorlig utviklingshemning vil ha en sterkt nedsatt funksjonsevne når det gjelder aktiviteter og opplevelser som primært er av intellektuell karakter.

Når det gjelder sosiale aktiviteter, er det en forutsetning at samspill og kommunikasjon foregår på en slik måte at vedkommende kan forstå og bli forstått.

Når det kommer til aktiviteter og stimuli som primært er sansemessige, har en person med multifunksjonshemning nødvendigvis ikke nedsatt funksjonsevne i det hele tatt. Tenk eksempelvis på aktiviteter som å lytte til musikk, bade, huske eller få massasje, samt opplevelsen av å være ute en sprakende vinterdag eller av å sitte foran et bål. Er funksjonsevnen nedsatt når det gjelder å ha positiv opplevelse av slike typer stimuli?

All kontakt med omgivelsene har vi gjennom våre sanser. Selv om mange med multifunksjonshemning har én eller flere sansehemninger som en del av vanskebildet, har de muligheter for mange og gode sanseopplevelser.

Funksjonshemmede generelt, og multifunksjonshemmede i særdeleshet, sies ofte å ha så spesielle behov. Men er det strengt tatt behovene som er så spesielle? Basisbehov for ernæring, temperering og veksling mellom aktivitet og hvile er de samme for alle. Det samme er behovene for å bli sett og elsket, ha gode og varierte opplevelser og utfordringer, forfølge sine interesser og kunne kommunisere. Behovene er i bunn og grunn temmelig like for alle. At det kan være utfordrende å finne gode måter å dekke behovene på, er jo en annen sak. Det kan være en ganske vanskelig oppgave, særlig når du skal yte bistand til personer med multifunksjonshemning.

Hvorfor kartlegge?

De som ikke har store og sammensatte funksjonsnedsettelse, evner i stor grad selv å skaffe seg et livsinnhold som er i tråd med sine interesser. Vi velger utdanning og yrke, venner og fritidsaktiviteter. Ofte velger vi også egen bolig og innreder den ut fra våre interesser. I stor grad velger vi hva vi vil se, høre, kjenne, lukte og smake. Vi velger vårt livsinnhold.

Personer med multifunksjonshemning har ikke den samme valgfriheten og muligheten til å tilegne seg et menings- og gledesfylt livsinnhold av egen kraft og vilje. Deres store og multiple funksjonsnedsettelse knyttet til kropp, sanser,

kommunikasjon og kognisjon gjør dem sterkt avhengig av å ha omsorgs- og fagpersoner rundt seg for å få et menings- og gledesfylt livsinnhold. Derfor er det viktig å gjøre en kartlegging av interessene til personer med multifunksjonshemming. Å vite hva en person liker å gjøre er å vite noe om hva hun eller han ville velge om valget var der.

Hvem har kunnskap?

Kommunikasjonsvansker som følge av multifunksjonshemming kan gjøre det vanskelig å oppdage hva multifunksjonshemmede fatter interesse for. De kommunikative uttrykkene til disse personene kan være svært svake, annerledes og særegne i sin form.

De som har vært en del sammen med personen, vil imidlertid gjerne ha lært seg å tolke disse uttrykkene, og de har gjort seg sine erfaringer om hva personen liker. Når og hvordan er det han/hun viser

- ▶ glede?
- ▶ oppmerksomhet over noe tid?

I dette materialet kalles disse viktige personene for nærpåsoner, som kan være

- ▶ familiemedlemmer
- ▶ fagpersoner som er mye sammen med vedkommende
- ▶ øvrige personer på ulike arenaer som kjenner vedkommende godt

Hvem fyller ut kartleggingsskjema?

Nærpåsoner sitter på mye og nyttig kunnskap om hva en person med multifunksjonshemming interesserer seg for, og som gir livskvalitet og glede.

Det er viktig å samle inn denne kunnskapen, og interessekartleggingsskjemaet er et verktøy til dette.

Optimalt sett bør flest mulig av dem som kjenner personen godt fra ulike livsarenaer, fyller ut hvert sitt kartleggingsskjema.

Han/hun opplever sannsynligvis ganske ulike aktiviteter og stimuli på ulike arenaer. Man opplever andre ting i hjemmet og på familiearenaer enn i skole/barnehage, i avlastningsbolig, på fritidsaktiviteter, med støttekontakt, fysioterapeut eller andre. Det kan også være nyttig å hente inn erfaringer fra arenaer vedkommende har hatt tilknytning til tidligere, eksempelvis hente inn erfaringer fra barnehagen når barnet nylig har begynt på skolen.

Målet er å samle inn flest mulige positive erfaringer fra de ulike arenaene.

Hva som oppleves som interessant, kan være både situasjonsbestemt og personavhengig. Vi kan eksempelvis like å danse selv om vi ikke vil danse med hvem som helst og til enhver tid. Det kan gjerne være at vi liker å gjøre ulike ting sammen med mor, far, bestemor eller spesialpedagog i barnehage/skole.

Interessekartleggings skjema

Last ned skjema gratis på statped.no/multifunksjonshemming/interessekartlegging

Med dette skjemaet kan du kartlegge interesser hos multifunksjonshemmede. Skjemaet er kategorisert etter de vesentligste sansekanalene:

- ▶ Å høre (Auditiv stimuli)
- ▶ Å se (Visuelle stimuli)
- ▶ Å kjenne mot huden (Taktile stimuli)
- ▶ Å spise/drikke (Stimuli med smak og/eller lukt)

Andre sanser, som vestibulær sans og kinestetisk/proprioseptisk sans, er ikke tatt med som egne kategorier. Det er isteden satt opp en kategori med

- ▶ Andre opplevelser og sammensatte aktiviteter

for aktiviteter og stimuli av sammensatt karakter, og som ikke kan plasseres i én av de andre kategoriene.

Kategoriseringen ut fra de ulike sansekanalene er valgt fordi de sansemessige kvalitetene i stimuli og aktiviteter ofte fanger personer på tidlige utviklingstrinn / med multifunksjonshemming.

I øverste rubrikk under hver kategori er det listet opp en del eksempler på typiske stimuli og aktiviteter som faller inn under den aktuelle kategorien. Dette er kun ment som en påminnelse om hvilke typiske stimuli og aktiviteter det kan være snakk om. Det er ikke nødvendig å ta stilling til om vedkommende er interessert i hvert enkelt eksempel.

Å høre: (Auditiv stimuli)	Eksempler: Musikk (hva slags – levende – / musikkanlegg?), spesielle lyder, dyrelyder, rangler, maskinlyder, spilledåser, instrumenter, lyder fra naturen, sang, tale og andre menneskeskapte lyder.

Type stimuli:	Utfyllende kommentar:

Utfylling

Under hver kategori er det en kolonne hvor du fyller inn type stimuli eller aktivitet, og en kolonne for utfyllende kommentarer om disse. Utfyllende kommentarer er viktig. Det gir eksempelvis ikke så mye informasjon om du skriver at han/hun som har multifunksjonshemming, liker musikk, hvis du ikke samtidig opplyser om hvilken sjanger og form for musikk vedkommende liker. Er det å bli sunget for høre musikk fra et musikkanlegg eller kanskje å spille selv med ulike instrumenter?

Det er viktig at nærpåersoner får tilstrekkelige tid til å fyller ut skjemaet. Det er en prosess å erindre hva han/hun som har multifunksjonshemming har vist interesse for, og ofte kommer de på nye ting hvis de tar fram skjemaet igjen etter noen dager.

Erfaringen er at resultatet blir best om hver nærpåerson fyller ut et eget skjema i ro og mak. Alternativet er at flere nærpåersoner fyller ut skjemaet i fellesskap.

Personer som ikke er så mye sammen med han/hun som har multifunksjonshemming at de kan betegnes som nærpåersoner, kan ofte komme med nyttige supplement til det de aller nærmeste har registrert, så inviter gjerne disse også.

Alles erfaringer er like mye verdt i denne sammenhengen. Ingens erfaringer skal overprøves. Det kan godt være at det er hendelser og stimuli som han/hun som har multifunksjonshemming, bare har opplevd et fåtall ganger, men likevel har stor interesse for. Det kan også være slik at han eller hun liker å gjøre noe sammen med en person, men ikke liker å gjøre det samme sammen med en annen.

Helt til slutt i skjemaet fyller du inn navnet ditt og hva slags relasjon du har til han/hun som er multifunksjonshemmet.

Sammenfatningsskjema

Last ned skjema gratis på statped.no/multifunksjonshemming/interessekartlegging
Eksempel på ferdig utfylt skjema finner du også på statped.no og som vedlegg bakerst i hefte.

Velg én person som tar ansvaret for

- ▶ å samle inn utfylte kartleggings skjemaer fra hver enkelt nærpersion
- ▶ å lage en felles sammenfatning av disse

Flere som har fylt ut kartleggings skjemaer, kan ha registrert de samme interessene, men beskrevet dem med litt ulike ord. Da lager du som sammenfatter, en felles beskrivelse som favner dette. Det vil også gjerne være en del genuine erfaringer som kanskje bare én enkelt person har registrert. Dette kan være like viktig som det flere har nevnt, så alt bør med i sammenfatningen. Samle det gjerne punktvis med aktiviteter og stimuli som ligner hverandre, og fyll inn de utfyllende kommentarene som hører til hvert punkt, i høyre rubrikk i sammenfatningsskjemaet.

Til slutt i skjemaet fyller du inn navnene på hvem som har deltatt i kartleggingen, og datoen for når den sist ble revidert.

Interessekartleggingen bør være et dynamisk verktøy. Selve prosessen vil forhåpentligvis gjøre nærpersionene oppmerksomme på å observere hva personen med multifunksjonshemning fatter interesse for, ettersom vedkommende får nye opplevelser og erfaringer i livet sitt. Når de som fyller ut kartleggings skjemaer, oppdager nye interesser, er det viktig at dette tilføyes i interessekartleggingen. Du bør revidere sammenfatningen med jevne mellomrom og ta ansvar for dette, for eksempel årlig i ansvarsgruppa eller på annet vis.

Når du reviderer, behøver du ikke å gjennomføre hele kartleggingen på nytt, men sørge for å supplere sammenfatningen med nye interesser som har kommet til, og stryke det som ikke gjelder lenger.

Hva forteller sammenfatningen?

Når sammenfatningen er laget, sitter dere med et viktig dokument som sier veldig mye om personen med multifunksjonshemning på en positiv måte. I sammenfatningen kommer personens sterke sider, personlighet og muligheter fram.

Det finnes gjerne mange dokumenter om hva som er sykt og dysfunksjonelt hos personer med multifunksjonshemning.

- ▶ Epikriser og legeerklæringer stadfester diagnoser og beskriver sykdom og behandlingsbehov.
- ▶ Utredningsrapporter og kartlegginger forteller om nedsatte kognitive, språklige, motoriske og sansemessige funksjoner og beskriver mangelfull mestringsevne på mange områder.

Slike dokumenter er viktige og nødvendige. Når dere leser dem, kan dere imidlertid oppleve at personen bare beskrives gjennom store funksjonsnedsettelse. Men:

- ▶ Hva er helsebringende (salutogent)?

- ▶ Hva er friskt og sterkt?
- ▶ Hva er personligheten til han eller hun som har en multifunksjonshemming?

Dette kan lett komme i skyggen av hva som er det syke og dysfunksjonelle. Satt på spissen kan «personen blir borte i pasienten». Interessekartleggings skjemaet og sammenfatnings skjemaet er ment som motvekt til dette.

Brukermedvirkning

En sammenfattet kartlegging av interesser hos en person som er multifunksjonshemmet, kan betraktes som en bestilling til vedkommendes nærpå personer – «dette er hva jeg ønsker mye av inn i livet mitt» – dette er hva jeg selv velger når jeg har mulighet til det.

Vi kan se på dette som en form for brukermedvirkning fra en person som ellers har store vansker med å formidle egne ønsker og behov, og som derfor har en svak egenrepresentasjonsevne. Multifunksjonshemmede har en stemme som fortjener å høres, selv om den ikke høres med ord.

En sammenfattet interessekartlegging

- ▶ bør være et selvfølgelig vedlegg til individuell plan for en som er multifunksjonshemmet: forskrifter med rettigheter til individuell plan legger stor vekt på retten til brukermedvirkning når et tjenestetilbud skal utvikles.
- ▶ er en bank med ideer til en multifunksjonshemmet persons hjelpere for å legge til rette for livskvalitetsfremmende aktiviteter og opplevelser: hjelpere kan, med utgangspunkt i interessene, bygge opp aktiviteter både med en pedagogisk målsetting og en rent opplevelsesmessig og trivselsfremmende hensikt.
- ▶ viser hva som motiverer personen med multifunksjonshemming, og er et viktig verktøy i pedagogisk sammenheng: I barnehage og skole vil individuelle lærings- og deltagelsesmål gjerne være kommunikasjon, motoriske ferdigheter, sansemessige funksjoner og selvhjelpsferdigheter. Interessekartleggingen kan bidra til å skape mål og mening for innhold i barnehage, skole og øvrige livsarenaer.

Kommunikasjon

Vi kommuniserer helst om det som interesserer oss. Det gjelder også for personer med multifunksjonshemning. Temaer og kommunikasjonsformer kan ikke velges vilkårlig, men må være temaer og kommunikasjonsformer som

- ▶ interesserer
- ▶ kan oppfattes og forstås
- ▶ gir mulighet for å kunne bli forstått

Interessekartleggingen gir gode ideer til temaer å kommunisere om og gode situasjoner og kommunisere i.

Når motoriske ferdigheter skal utvikles, trengs det vilkår som motiverer til å bevege og øve seg. Det kan eksempelvis være

- ▶ å forflytte seg på en eller annen måte
- ▶ å bruke hendene aktivt
- ▶ å holde hodet i oppreist stilling.

Å tilegne seg attraktive stimuli er gjerne det som motiverer multifunksjonshemmede til å utnytte sine motoriske forutsetninger. Interessekartleggingen gir gode ideer til hva som kan motivere til motorisk aktivitet.

Så fremt det ikke er alvorlige skader ved selve sanseorganene, er sansene trenbare omtrent slik motoriske ferdigheter er trenbare. Hvis du skal utvikle sanser og persepsjonsevne, må sansene naturlig nok ha interessante stimuli. Interessekartleggingen viser hvilke sansestimuli som får oppmerksomhet og virker motiverende.

Når det gjelder øvrige ferdigheter, er det slik for oss alle at vi, ut fra våre forutsetninger, får våre relativt beste ferdigheter i det som interesserer oss. Vi lærer mest og best om det som interesserer oss. Det gjelder også for personer med multifunksjonshemning.

Overganger

Personer med multifunksjonshemning har gjerne mange mennesker rundt seg i livet sitt, og mange nye vil komme til. Dette følger av overganger

- ▶ mellom barnehage og skole
- ▶ mellom forskjellige skoler i løpet av grunnsopplæringen
- ▶ avlastning – kanskje med mange ansatte som jobber i turnus
- ▶ flytting til egen omsorgsbolig

Mange personer har behov for detaljert informasjon om en person med multifunksjonshemming. Det er viktig at informasjon og dokumentasjon om interesser følger overganger. Det sikrer nye personer raskt tilgjengelig og presis kunnskap om hvordan de kan få god kontakt med han/hun som er multifunksjonshemmet, og hvilke gode aktiviteter eller opplevelser de kan tilrettelegge for eller dele med vedkommende.

Systematisk utprøving

Av og til kan det være behov for å kartlegge mer systematisk i hvilken grad en multifunksjonshemmet person er interessert i et stimuli eller en aktivitet. Det kan da være aktuelt å la vedkommende systematisk få oppleve spesifikke stimuli noen ganger og nøye observere om det er tegn til interesse.

Dette kan eksempelvis være at dere vil undersøke hvilke stimuli dere kan legge til rette for at han/hun som er multifunksjonshemmet, kan tilegne seg selv ved hjelp av teknologiske løsninger. Ny teknologi gir muligheter for at også personer med multifunksjonshemming kan tilegne seg gode opplevelser ved hjelp av ulike tilpassede brytere eller andre teknologiske løsninger. Muligheter for meningsfull og variert egenaktivisering er ofte en utfordring for personer med multifunksjonshemming.

Utvid med det som ligner

Når nærpersionene har registrert at en person som er multifunksjonshemmet, tar interesse for visse typer stimuli, kan det være aktuelt å teste ut om vedkommende også liker andre stimuli som ligner på de som er registrert som interessante. Det er ikke usannsynlig. Sammenfatningen av en interessekartlegging kan gi mange ideer til hva som kan være verdt å prøve ut. Liker eksempelvis et barn som er multifunksjonshemmet å «Ride ranke» på en voksens kne, liker barnet muligens også

- ▶ å sitte og hoppe sammen med en nærpersion på en stor trampoline
- ▶ å sitte på dumphuske med en hjelper
- ▶ å leke «Hoppe, sa gåsa» i et basseng

Kreativitet i hva som kan prøves ut, gir muligheter for å utvide aktivitetsrepertoaret.

Vedlegg:

Interessekartleggingsskjema

Sammenfatningsskjema

Eksempel på en sammenfatning

Multifunksjonshemming – interessekartlegging

Interessekartleggings skjema

Skjema er beregnet for personer med multifunksjonshemming, men kan også benyttes for andre som befinner seg på tidlige utviklingstrinn.

Hva liker .....?

- ▶ Beskriv personens interesser under de ulike kategoriene i skjemaet.
- ▶ Vær så konkret du kan. Hvis personen f.eks. liker å høre på musikk er det viktig å beskrive hva slags musikk han eller hun liker.
- ▶ Ting som er vanskelige å plassere kan settes under "Andre opplevelser og sammensatte aktiviteter".
- ▶ Det er fint hvis flere som kjenner personen godt fra flere miljøer fyller ut hvert sitt skjema.
- ▶ I etterkant lages en felles sammenfatning av interessebeskrivelsene i det egne sammenfatningsskjemaet.

Skjema kan fylles ut av for eksempel:

- ▶ foreldre
- ▶ besteforeldre
- ▶ søsken
- ▶ avlaster
- ▶ SFO-personale
- ▶ Lærere/spesialpedagoger
- ▶ assistenter

Skjema er utfylt av:

Navn og stilling eller familierelasjon

Dato

Å høre:

(Auditive stimuli)

Eksempler:

Musikk (hva slags – levende – /musikkanlegg?), spesielle lyder, delyder, rangler, maskinlyder, spilledåser, instrumenter, lyder fra naturen, sang, tale og andre menneskeskapt lyder.

Type stimuli/aktivitet:

Utfyllende kommentar:

Å se:

(Visuelle stimuli)

Eksempler:

TV/video/data, bilder, lyseffekter, gjenstander, steder, naturfenomener – mennesker, maskiner, transportmidler.

Type stimuli/aktivitet:

Utfyllende kommentar:

Å kjenne mot huden:

(Taktile stimuli)

Eksempler:

Kos & fysisk, kontakt, massasjemateriell/vibrasjon, gjenstander med spesielle overflater, massasje & berøring, kosedyr, kjæledyr, vind, regn, snø, dusj, bad, varme/kulde, kiling.

Type stimuli/aktivitet:

Utfyllende kommentar:

**Å spise /
drikke:**
**(Stimuli med smak
og/eller lukt)**

Eksempler:

Middagsretter, pålegg, bakverk, frukt, desserter, snacks, søtsaker, kaker, varme og kalde drikker. Ulike lukter som ikke er knyttet til smak, som parfyme, lukter fra naturen og lignende

Type mat /drikke/lukt:

Utfyllende kommentar:

**Andre
opplevelser
og
sammensatte
aktiviteter:**

Eksempler:

Vestibulære stimuli som husker, sklier eller karuseller, - og andre sammensatte opplevelser som ikke mer presist kan plasseres i en av de andre kategoriene, som: Bilturer, kafèbesøk, ridning, basseng, fester, turer, spesielle temaer eller objekter, naturopplevelser, arrangementer, fysiske aktiviteter, andre sammensatte hobbyaktiviteter

Type opplevelse /aktivitet:

Utfyllende kommentar:

Multifunksjonshemming – interessekartlegging

Interessekartleggings skjema – en sammenfatning

Skjema er beregnet for personer med multifunksjonshemning, men kan også benyttes for andre som befinner seg på tidlige utviklingstrinn.

Hva liker .....?

Dette skjemaet er en sammenfatning av interessekartleggingskjemaene som er fylt ut av .....nærpersoner.

Deltakere i kartleggingen:

Sammenfatningen er siste gang revidert:

Å høre: (Auditive stimuli)

Type stimuli/aktivitet:

Utfyllende kommentar:

Å se: (Visuelle stimuli)

**Type
stimuli/aktivitet:**

Utfyllende kommentar:

Å kjenne mot huden: (Taktile stimuli)

**Type
stimuli/aktivitet:**

Utfyllende kommentar:

Å spise / drikke / lukte: (Smak,- og luktstimuli)

Type mat /drikke:

Utfyllende kommentar:

Andre opplevelser og sammensatte aktiviteter

**Type
opplevelse /aktivitet:**

Utfyllende kommentar:

Multifunksjonshemming – interessekartlegging

Interessekartleggings skjema
– eksempel på en sammenfatning

Hva liker Fredrik?

Dette skjemaet er en sammenfatning av interessekartleggings skjemaene som er fylt ut av Fredriks nærpersioner

- ▶ «Fredrik» er et fiktivt navn og dette er et anonymisert eksempel satt sammen av deler fra kartleggingen til tre ulike barn i barneskolealder som alle har dyp eller alvorlig utviklingshemning, store bevegelsesvansker, sansevansker og andre helse relaterte vansker

Deltakere i kartleggingen:

- ▶ Mor
- ▶ Far
- ▶ Mormor
- ▶ Storebror
- ▶ Avlaster xx
- ▶ SFO-personale
- ▶ Musikk lærer xx
- ▶ Fagarbeider xx
- ▶ Assistent xx
- ▶ Lærling xx
- ▶ Spesialpedagog xx

Å høre: (Auditive stimuli)

Type stimuli:	Utfyllende kommentar:
Musikk	Har variert musikksmak. Liker Kygo, Katastrofe, Freddy Kalas, Vivaldi, Vazelina, May-Britt Andersen, Metallica, Marcus og Martinus. Han lager koselyder når han hører musikk han liker
Sang	Synger med vha. sine lyder. Er rolig og kan lage godlyder. Liker sanger som Lille kattepus, Hjulene på bussen, Lille Petter Edderkopp og Bjørnen sover
Dialog	Vi snakker med/til hverandre med ulike lyder. Han viser reaksjon på noen kjente ord og uttrykk, han strekker eksempelvis armene fram når vi sier at han skal opp. Bli oppmerksom når noen sier «hør» Han viser kroppslig og med lyd interesse når han vil at vi skal gjenta noe og vi spør han om han vil «mer». Han viser signal på at han gjenkjenner enkelte stemmer – han gir fra seg gladlyder når han hører de han kjenner best. Liker å høre pappas stemme i telefonen når han ringer fra jobben.
Lytte til filmklipp	Han er lyttende til lyder/musikk og stemmene på filmklipp. Han gjenkjenner kjente lyder som sin egen stemme/lyder
Spill på piano, gitar, panfløyte, trommer eller ulike rytmeinstrumenter	Ser ut til at han retter oppmerksomheten mot pianoet. Slenger seg ofte framover i stolen og lager lyder som kan tyde på at han er fornøyd. Han «spisser ørene» eller stopper opp, og det ser ut til at han forventer at noe skal skje.
Andre lyder	Det er ikke lett å forutsi hvilke lyder som fenger. Reagerer på uforutsette lyder som lyden av borrelås som trekkes opp på fotskinnene, klær og lignende. Liker lyden fra fugler, gravemaskiner, nys eller snufs, mikrobølgeovn, blender, ulike lyder man kan lage med stemmen som «prompelyder», «Donald Duck-lyder, snorkelyder, hveselyder. Liker dyrelyder, rasling med nøkler. Liker lyder av ulike maskiner i sving – kan etterligne during fra maskiner. Lytter til andre barn og voksne med «syngende» dialekte

Å se: (Visuelle stimuli)

Type stimuli:	Utfyllende kommentar:
TV / Video	Ser mot TV'n, spesielt Barne-TV. Liker tegnefilm og filmsnutter av seg selv, men usikkert om det visuelle eller lydene som fenger
Lys	Boblerør, lamper, discolys lys som beveger seg – som blafrende stearinlys, peisilden og julepynt med skiftende lys
Bilder	Liker å se bilder av seg selv og personer han kjenner som foreldre og søsken
Bøker	Kan like bøker med fargesterke bilder, og er glad i å bla i aktivitetsbøker som det kan lages dyrelyder etc. i
Gjenstander	Liker glitrende og blinkende gjenstander. Liker å se apekatten som synger som han styrer med bryter. Ser på såpebobler og prøver å få tak i dem
Observasjon av andre	Ser på hva de andre barna gjør, spesielt når de lager litt lyd
Speil	Liker å se seg selv i speilet, lager grimaser og gjør seg til
Lys/mørke	Liker at vi gjemmer oss i mørket under et teppe og «spretter» ut i lyset igjen. Liker at vi leker med å styre lys og mørke i rommet og «lager dramatik»

Å kjenne mot huden: (Taktile stimuli)

Type stimuli:	Utfyllende kommentar:
Ulike typer massasje	Liker hodemassasje og kosemassasje på ryggen – kommer med koselyder og viser med kroppen at han synes det er godt. Også glad i fotmassasje – roer seg alltid ved fotmassasje
Kos og klem	Koser seg med å sitte på fanget. Liker «nasekos» når han er i rolige og avslappende omgivelser. Koser seg når han får komme oppi senga til mamma og pappa og får hudkontakt. Liker å ligge ved siden av noen og bli strøket på brystkassa – da kommer han ofte med koselyder og sovner
Annen kroppskontakt	Kan like å holde noens finger – Setter pris på at vi tar på han i situasjoner hvor han er sammen med flere – for at han skal føle seg trygg og orientert – vite hvor den voksne er. Kan også like at vi stryker han på armen med massasjeball med «tupper» og kan like litt lett kiling iblant. Noen ganger er det greit med hudkontakt mot hendene, mens han andre ganger trekker hendene unna/bort
Dusj & bad	Hylar av fryd og smiler når han er i basseng. Liker best godt oppvarmet vann
Vibrasjon	I underlaget eller stolen han sitter i og det vibrerende massasjeapparatet formet som en slange
«Vær»	Kan like regn, snø eller vind i ansiktet
Kosedyr	Koser med plysjkatten sin
Hårføhner	Liker å få føhnet håret og hele kroppen
Kjenne på gjenstander med ulik kvalitet i overflaten	Leker og gjenstander som har spesielle overflater undersøkes spesielt med munn og fingre. Spesielt glad i gjenstander laget av gummi

Å spise / drikke / lukte: (Smak,- og luktstimuli)

Type mat /drikke:	Utfyllende kommentar:
	NB! Fredrik spiser det meste, men maten må være most pga. svelgvansker
Middag	Liker det meste, er særlig glad i middagsmat med brun saus og mat med godt med krydder og lukt
Brød uten skorpe	NB! Brødet må være uten skorpe, delt i småbiter og dynket i melk pga. svelgvanskene! Liker pålegg som leverpostei, Sjøkade, syltetøy, kaviar og ulike smøreoster
Drikke	Glad i Smoothies, saft, næringsdrikker med ulik smak, melk med smak f.eks. Oboy, Cola, lunken kakao
Søtsaker	Is – responderer på ordet «is»!. Glad i sjokolade, spesielt «Kinder», sukkerspinn, skumnisser, minimarshmallows, Smarties, kremkaker, gele
Yoghurt	Liker forskjellige smaker
Frukt	Spesielt glad i banan, fersken og mango
Annet	Cheerios og havregrøt med syltetøy eller yoghurt

Andre opplevelser og sammensatte aktiviteter

Type opplevelse /aktivitet:	Utfyllende kommentar:
Sitte på fanget	Liker leken med å kaste seg bakover på signal som «mer» og «1-2-3»
Sitte i sofa eller «godstol»	Bare slappe av, gjerne sitte inntil noen
Basseng / vann-lek	Liker å leke i basseng og badekar og med vann i servanten. Plasker og ler
Danse til musikk	Koser seg sammen med medelever når han kan være med å danse i rullestolen
Gå på tur	Koser seg på tur. Glad i å være ute på spesialsykkelen, i vogna/rullestolen eller på akebrett/skikjelke.
Samvær med andre barn	Lytter til lyden fra andre barn og følger med på hva de gjør
Leke «Borte- Titt-tei»	Enten at han eller vi gjemmer oss, for så å komme fram igjen
Bygge tårn	Elsker å rive ned klossetårn som noen bygger opp for han
Husking/gynging	Gyng i personløfteren, huske i ballhuska og fugleredehuska
Ligge ute på gresset	Kjenner på gresset med føtter og hender
Bursdagsselskaper/ fester	Liker liv & røre
Kjøre bil/Taxi	Liker at det er musikk på stereoanlegget eller at det synges for han
Bli dratt rundt på gulvet i saccosekk/teppe	Liker litt «fart og spenning»
«Herjing»	Liker at pappa herjer og tuller med han i senga eller på matta

Denne veilederen beskriver hvordan man kan bruke et enkelt kartleggingsverktøy for å kartlegge interessene til mennesker med multifunksjonshemming.

For selvstendige borgere i velstandsland styrer interessene store deler av livet. Hvis vi tenker etter vil finne at vår opplevelse av å ha en god livskvalitet henger nøye sammen med at vi har et livsinnhold som i stor grad er i tråd med våre interesser. Dette må også gjelde for mennesker med multifunksjonshemming.

Kartleggingsverktøyet er laget enkelt og kan benyttes av familiemedlemmer og fagpersoner både med og uten akademisk utdanning. Verktøyet kan hjelpe oss som nærpersoner til å bygge opp en idèbank for aktiviteter som skaper livskvalitet og glede i tilværelsen. Veilederen begrunner også hvorfor det er viktig å gjennomføre en interessekartlegging med tanke på mål og innhold i barnehage / skoletilbudet.

Kartleggingsverktøyet er utviklet av Terje Dalen, seniorrådgiver i Statped.